

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра менеджменту

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 073 Менеджмент
освітньо-наукової програми Менеджмент організацій та
видів діяльності

Силабус вибіркового освітнього компонента «ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент, за освітньо-науковою програмою Менеджмент організацій та видів діяльності.

Розробник: Лариса Черчик, професор кафедри менеджменту, доктор економічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-наукової
програми Менеджмент організацій
та видів діяльності

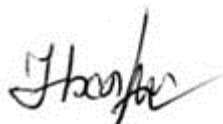


Олеся ТОЦЬКА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри менеджменту

протокол № 2 від 15 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри



Наталія ХОМЮК

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Очна (денна) форма здобуття освіти	07 Управління та адміністрування	Вибірковий
Кількість годин / кредитів 120/4	073 Менеджмент	Рік навчання 2-ий
	Менеджмент організацій та видів діяльності	Семестр 3-ий
	Третій (освітньо-науковий)	Лекції 10 год.
ІНДЗ: немає		Практичні 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Черчик Лариса Миколаївна

Науковий ступінь – доктор економічних наук

Вчене звання – професор

Посада – професор кафедри менеджменту

Контактна інформація викладача:

Телефон: 0501944505

Електронна пошта: Cherchyk.Larysa@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Економіка природокористування на засадах сталого розвитку» належить до циклу вибірових ОК і посилює загальні та спеціальні компетентності, що відповідають сфері діяльності, обраної здобувачем як тематика наукового дослідження та для посилення професійної та практичної підготовки. Спрямована на формування фахових компетенцій у сфері природокористування на засадах сталого розвитку шляхом оволодіння системою принципів та практичних інструментів управління природокористуванням на різних рівнях (міжнародному, державному, місцевому) як основи сталого розвитку; оволодіння новітніми досягненнями в галузі сучасної екології і провідним вітчизняним та зарубіжним досвідом. Застосовується методологія екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування, глобальних та національних стратегічних документів, що є основою для обґрунтування та прийняття соціально- та екологічно відповідальних управлінських рішень.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою ВОК є формування у ЗО системи знань з економіки природокористування, використання еколого-економічних важелів і інструментів охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування, опанування умінь визначити екологічну й економічну ефективність природоохоронних заходів, оцінювати збитки від забруднення навколишнього середовища, а також формування вмінь проводити дослідження, пов'язані з удосконаленням фінансово-економічного механізму раціонального використання ресурсів та охорони навколишнього середовища, формування у студента знань з ресурсних можливостей навколишнього природного середовища, щодо надання необхідної для виробництва сировини та техногенного навантаження за рахунок антропогенних впливів.

Основними *завданнями*, що мають бути вирішені в процесі викладання ВОК, є формування знань щодо основних понять, концепції, цілей, функцій управління природокористуванням на засадах сталого розвитку; економічного мислення, що є невід'ємною складовою сучасної моделі

освіти; оволодіння методами, інструментами та прийомами визначення еколого-економічної ефективності природоохоронних заходів, економічних збитків від забруднення навколишнього природного середовища та розмірів їх відшкодування; держання знань та навичок які потрібні у практичній діяльності при проведенні економічного обґрунтування природоохоронних заходів та їх варіантів, пов'язаних з раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища

3. М'які навички (soft skills). Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки природокористування на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у міждисциплінарних напрямках.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бал
Тема 1. Економіка природокористування як наука та екологічна політика держави. Принципи сталого розвитку	12	1	2	9	-	О, ПЗ/10
Тема 2. Класифікація та оцінка природних ресурсів	12	1	2	9	-	О, ПЗ/10
Тема 3. Економічний механізм охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів	12	1	2	8	1	О, К, ПЗ/10
Тема 4. Правове та інформаційне забезпечення природокористування на засадах сталого розвитку	12	1	2	8	1	О, К, ПЗ/10
Тема 5. Якість навколишнього середовища як ресурсу, що має економічну цінність	12	1	1	9	1	О, К, ПЗ/10
Тема 6. Оцінка екологічних збитків	12	1	1	9	1	О, К, ПЗ/10
Тема 7. Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка	12	1	1	9	1	О, К, ПЗ/10
Тема 8. Визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням природних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства	12	1	1	9	1	О, К, ПЗ/10
Тема 9. Сучасні технології управління природоохоронною діяльністю	12	1	1	9	1	О, К, ПЗ/10
Тема 10. Еколого-економічна ефективність природокористування.	12	1	1	9	1	О, К, ПЗ/10
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

Форми контролю: поточне оцінювання (опитування, обговорення (О), кейси (К), виконання практичних завдань (ПЗ).

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота з освітнього компонента передбачає підготовку до аудиторних (практичних) занять:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- підготовку до практичних занять.

Питання та завдання для самостійної роботи визначені відповідними темами освітнього компонента.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття потрібно відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь у наукових заходах тощо) навчання в цей період може відбуватися в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагиату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо реченців і перекладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацьовувати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті: політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали: здобувачам освіти може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю (максимум 15 балів) за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез із виступом на конференції – 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку й участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проєктних заявок на участь у студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх і зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://surl.li/vtzfet>).

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою.

Ліквідація академічної заборгованості проводиться у вигляді опитування: чотири запитання по 25 балів. Максимальна оцінка – 100 балів.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Перелік питань на залік

1. Зміст науки Економіка природокористування.
2. Особливості еволюції та становлення науки Економіка природокористування.
3. Об'єкт, предмет та завдання економіки природокористування.
4. Методи дослідження економіки природокористування.
5. Функції та основні проблеми економіки природокористування.
6. Загальна характеристика концепцій взаєморозвитку економічної системи та довкілля.
7. Теорії антизростання, якісного та модифікованого зростання.

8. Концепція сталого розвитку.
9. Основні системні закони і закономірності взаємодії суспільства і природи.
10. Розвиток продуктивних сил.
11. Основні форми антропогенного впливу на навколишнє середовище.
12. Наслідки антропогенного впливу на навколишнє середовище.
13. Економічні проблеми народонаселення.
14. Проблеми утилізації відходів.
15. Еколого-економічні особливості галузевого використання природних ресурсів та екотехнологій.
16. Природний капітал як економічна категорія.
17. Економічна оцінка природних ресурсів.
18. Витратна концепція оцінки природних ресурсів.
19. Рентна концепція оцінки природних ресурсів.
20. Концепція управління природокористуванням.
21. Економічна політика.
22. Екологічна безпека.
23. Адміністративно-контрольний механізм управління природокористуванням.
24. Інституціональний механізм управління природокористуванням.
25. Поняття ресурсозбереження.
26. Принципи здійснення ресурсозберігаючої діяльності.
27. Функції, складові та фактори ресурсозбереження.
28. Поняття екологізації економіки.
29. Забруднення як прояв еколого-економічного збитку.
30. Суть економічних збитків від порушення навколишнього середовища та їх класифікація.
31. Збиток як економічна категорія.
32. Економічні розрахунки збитків від забруднення довкілля.
33. Природоохоронні заходи: суть і класифікація.
34. Визначення ефективності природоохоронних заходів.
35. Економічний ефект природоохоронних заходів.
36. Соціальний ефект природоохоронних заходів.
37. Галузеві показники економічного зростання.
38. Еколого-економічний аналіз господарської діяльності.
39. Оцінка ефективності ресурсозбереження.
40. Економічний механізм природокористування: складові, показники.
41. Економічний інструментарій: роль у системі товарно-грошових відносин.
42. Різновиди еколого-економічних інструментів.
43. Економічний менеджмент на підприємстві.
44. Основні поняття економічного аудиту.
45. Основні поняття екологічного страхування.
46. Екологічна стандартизація, сертифікація та маркування.
47. Управління еколого-економічними проєктами.
48. Специфіка зарубіжного екологічного законодавства.
49. Міжнародне природоохоронне співробітництво.
50. Участь України у міжнародному співробітництві в галузі охорони довкілля.

VI. Шкала оцінювання

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді заліку здійснюється в порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	

75-81	Незараховано (необхідне перескладання)
67-74	
60-66	
0-59	

Критерій оцінювання результатів навчання:

60–100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

0–59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Cherchyk Larysa, Khumarova Nina. 2024. Methodical approaches to assessing green infrastructure objects of urban ecosystems. *Economic Innovations*, 26. 1(90). С. 163–174. [https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.1\(90\).163-174](https://doi.org/10.31520/ei.2024.26.1(90).163-174)
2. Cherchyk L., Shubalyi A., Khumarova N., Cherchyk A. Assessment of the level of economic security of forestry enterprises in the Ukrainian Polissia zone. *Economics. Ecology. Socium*, Vol. 4, No. 2, 2020, 52–67. DOI:10.31520/2616-7107/2020.4.2-6. URL: <http://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/138>
3. Cherchyk, L. 2022. Methodology for the assessment of damage and economic losses from harm to forest ecosystems as a result of armed aggression. *Forestry Studies | Metsanduslikud Uurimused* 77, 2–20, ISSN 1406-9954. Journal homepage: <http://mi.emu.ee/forestry.studies>
4. Cherchyk, L., Khumarova, N., Burda, A. (2023). Forestry Enterprises Diagnostic Audit of Compliance with the Social Responsibility Principles. *Economic Studies Journal (Ikonomicheski Izsledvania)*, 32(4), pp. 149–171. https://www.iki.bas.bg/Journals/EconomicStudies/2023/2023-4/10_Cherchyk.pdf
5. Cherchyk, L.; Khumarova, N. Institutional Provision of Inclusive Recreational Nature Management: Background Status and Requirements. *Economics. Ecology. Socium*. 2021, 5, 10–18. <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2021.5.3-2>
6. Економіка природокористування: навч. посіб. Уклад. В.В. Шаравара, О.І.Любинський. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с.
7. Караїм, О., Черчик, Л., Супрунович, С., Караїм, В. (2024). Методичні підходи до інформаційного забезпечення та оцінювання сталого розвитку регіону. *Проблеми хімії та сталого розвитку*, 4, 66–76, doi: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-4-9>
8. Черчик Л., Хумарова Н.І. Управління зеленою інфраструктурою урбоекосистем: теорія, методологія, практика та перспективи розвитку : монографія; НАН України, ДУ «Ін-т ринку і екон.-екол. дослідж. НАН України». Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2024. 335 с. ISBN 978-617-14-0276-8 <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0276-8>
9. Черчик Л.М., Бурда А.М. Підходи до формування систем менеджменту лісогосподарських підприємств на засадах сталого розвитку. *Економічний форум*. Наук. ж-л. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2021. № 4. С.109-115. doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-4-15
10. Черчик Л.М., Караїм О.А., Караїм В.П. Природоохоронні проекти розвитку агросфери як інструмент організаційно-економічного механізму формування низьковуглецевої економіки. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна*. 2025, № 1 (31). С. 36-45. [http://doi.org/10.31474/1680-0044-2025-1\(31\)-36-45](http://doi.org/10.31474/1680-0044-2025-1(31)-36-45) URL: <https://economics.donntu.edu.ua/arkhiv-zbirky/%e2%84%96131-2025/>
11. Черчик Л.М., Хумарова Н.І. Інклюзивний розвиток рекреаційного природокористування: монографія. Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2022. 160 с.